

В наш цивілізований, технічно розвинений час людство залишається залежним від природних явищ, які досить часто мають катастрофічний характер. Виверження вулканів, землетруси, посухи, селеві потоки, снігові лавини, повені спричиняють загибель багатьох тисяч людей, завдають величезних матеріальних збитків.

Швидка урбанізація та індустріалізація, різке зростання населення планети, інтенсивна хімізація сільського господарства, посилення багатьох інших видів антропогенного тиску на природу порушили біологічний кругообіг речовин у природі, пошкодили її регенераційні механізми, внаслідок чого почалося її прогресуюче руйнування. Це поставило під загрозу здоров'я та життя сучасного та майбутніх поколінь людей, існування людської цивілізації.

У природі і суспільстві окремі явища не існують відірвано одне від одного, вони взаємопов'язані та взаємозумовлені. У своїй діяльності ми повинні враховувати цю об'єктивну дійсність з її зв'язками та взаємовідносинами. І якщо нам необхідно пояснити будь-яке явище, то передусім слід розкрити причини, що породжують його.

Список використаної літератури

1. Основи безпеки життєдіяльності. Підручник. – К., 2000.
2. Безпека життя і виробничої діяльності. – Харків, 2001.
3. Джигирей В.С., Шидецький В.Ц. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. – Львів: Афіша, 2000.

ТЕРОРИЗМ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

*Наумочкіна Т.О.
м. Полтава*

***Анотація.** У статті розглядається тероризм як соціальне явище, визначається його сутність та форми прояву. Встановлені сучасні ознаки терористичної діяльності.*

***Ключові слова:** тероризм; терористична діяльність; терористичний акт.*

Тероризм як соціальне явище існує вже не перше століття, але й досі у науковій літературі немає установленого його визначення. Тому що існують різні законодавчі підходи до поняття тероризму та ознак складу терористичних злочинів у національних правових системах. Визначення тероризму у законодавчих актах низки країн суттєво різняться між собою, до того ж вони не завжди відповідають міжнародним актам щодо протидії тероризму [1]. Через це аналогічні дії з ознаками тероризму за кримінальним законодавством різних держав можуть кваліфікуватися або як терористичний акт, або як інший злочин (наприклад, диверсія, бандитизм, посягання на життя державного чи громадського діяча тощо) [2].

Будь-яка терористична діяльність здійснюється цілеспрямовано й завжди передбачає наявність певної мети. Реально сам терористичний акт не призводить до досягнення декларованих цілей. Часто це лише привід для демонстрації терористами своїх вимог і можливостей [7]. Отже, слід вирізняти головну та проміжні цілі терористичної діяльності.

Головна (генеральна, стратегічна, кінцева) мета тероризму полягає у досягненні певних політичних, релігійних чи інших соціальних змін. Вона формується ідеологією терористів, публічно оголошується як конкретна вимога, визначає суб'єктів впливу, а також контингент осіб, які можуть бути залучені до терористичної діяльності. Ця мета має незаконний характер і у груповій свідомості терористів є недосяжною інакшим

шляхом, ніж через застосування небезпечного насильства для залякування населення та представників влади [3]. Найбільш розповсюдженими цілями тероризму в світі є, наприклад, зміна державного устрою, прихід до влади певних політичних сил, відділення частини території держави з метою створення нової самостійної держави або переходу до складу іншої держави, чи набуття статусу дуже широкої автономії, повалення світських режимів в ісламських країнах, припинення військових дій, звільнення певної категорії осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі тощо [5]. У деяких випадках мета терористичної діяльності може залишатися прихованою, а терористи оголошують інші «суміжні» цілі, які розраховані на підтримку певних верств населення, створення позитивного іміджу і сприяють досягненню реальної мети [8].

Що ж до проміжних (тактичних, локальних) цілей тероризму, то вони визначають конкретні його прояви. Так, відповідно до ст. 258 КК України терористичний акт може бути вчинено з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста) [3].

Отже, якщо генеральна мета терористичної діяльності визначає її спрямованість та проміжні цілі, то останні окреслюють засоби її досягнення. Терористична діяльність являє собою застосування крайнього насильства або загрозу його застосування. Форми прояву такого насильства різноманітні та являють собою самостійні діяння, за вчинення яких уже передбачена кримінальна відповідальність. Але тероризм має свою специфіку. Відмінною його рисою є те, що при вчиненні терористичних актів загальнонебезпечне насильство застосовується стосовно одних осіб (невинних жертв) або майна, а психологічний вплив – з метою схилення до певної поведінки на фоні створеної в суспільстві обстановки страху чиниться на інших осіб (фізичних або юридичних), від яких залежить прийняття вигідних для терористів рішень [6].

Суттєвою ознакою сучасного тероризму є його зближення з організованою злочинністю. Такий зв'язок виявляється, по-перше, у переважній організованості терористичної діяльності. Учинення терористичних актів потребує ретельної підготовки і планування, що можна зробити лише за наявності певної організації. Звісно, терористичні акти можуть вчинятися і терористами-одинаками, але такі акції останнім часом носять ситуативний характер.

Отже, сьогодні терористична злочинність має переважно організований характер. По-друге, певний інтерес до організованої злочинності з боку терористичних організацій становлять її фінансові можливості та вміння «робити гроші».

Ще однією ознакою терористичної діяльності є її озброєний та законспірований характер. Для терористичних злочинів, окрім власне вчинення терористичного акту, характерний значний рівень латентності, що забезпечує нормальне функціонування терористичних організацій. Специфікою терористів є також їх добра озброєність і технічна оснащеність. У терористичній діяльності можуть використовуватися останні досягнення науки і техніки, сучасні кібертехнології [9]. Важливою рисою сучасного тероризму є широке застосування засобів масової інформації. Терористи й надалі продовжують використовувати легальні мас-медіа для поширення відомостей про терористичні акти, їх значення, висувати вимоги до суб'єктів впливу тощо. Терористичні організації дуже часто створюють і власні засоби масової інформації на підконтрольних територіях (радіо, телебачення, газети), за допомогою яких розповсюджують свою ідеологію, втягують населення у терористичну діяльність [10].

Широке застосування в терористичній діяльності мають і Інтернет-ресурси, зокрема, форуми, блоги, соціальні мережі, де терористи шукають співучасників та найманців тощо.

Список використаної літератури

1. Овчинникова Г.В. Тероризм : монографія / Г.В. Овчинникова. – Санкт-Петербург : Б. и., 1998.
2. Уголовно-правовое противодействие терроризму : монографія / В.П. Емельянов, М. Н. Иманлы, И. Н. Рыжов. – Харьков : Право, 2014.
3. Лунеев В. В. Преступность XX века: мировые, региональные и российские тенденции / В.В. Лунеев. – Изд. 2-е, перераб.и доп. – Москва : Волтерс Клувер, 2005.
4. Антипенко В.Ф. Міжнародна кримінологія: досвід дослідження тероризму : монографія / В.Ф. Антипенко. – Одеса : Фенікс, 2011.
5. Головкін Б. Н. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія / Б. М. Головкін. – Харків : Право, 2009.
6. Проблеми систематизації та комплексного розвитку антитерористичного законодавства України : монографія / кол. авт. : В.С. Зеленецький, В.П. Ємельянов, В.Я. Настюк та ін.; за заг. ред. В.С. Зеленецького та В.П. Ємельянова. – Харків : Право, 2008.
7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навч. посіб. / кол. авт.; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. – Львів : ЛьвДУВС, 2011.
8. Трубников Н. Н. О категориях «цель», «средство», «результат» : монографія / Н.Н. Трубников. – Москва : Высшая шк., 1968.
9. Головкін Б.М. Види злочинності [Електронний ресурс] / Б.М. Головкін // Журнал східноєвропейського права. – 2015.
10. Кримінологія : учеб. для вузов / под общ. ред. д. ю. н., проф. А.И. Долговой. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва : Норма, 2007.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Худякова А.В.
м. Полтава

Анотація. Визначення сутності національної безпеки, її трактування, висвітлення основних ознак, структури та чинників, яка на сучасному етапі стала справді важливим питанням теорії безпекознавства нашого часу. Аналізуються основні концепції сучасного розуміння національної безпеки. Висвітлення основних аспектів даного питання дозволяють розкрити їх тісний взаємозв'язок з практикою, що надає їй змогу утвердитися в більш точній системі теоретичних знань в галузі забезпечення державної безпеки.

Ключові слова: національна безпека, міжнародна безпека, міжнародні конфлікти, концепція, тероризм, ядерна війна.

Проблема забезпечення безпеки завжди турбувала людство у процесі його розвитку. Після двох світових воєн та припинення режиму «холодної війни» не виправдали себе сподівання щодо зменшення кількості загроз національній та міжнародній безпеці. Міждержавні конфлікти, терористичні акти, загроза ядерної війни, надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру продовжують становити велику небезпеку і в XXI столітті. Перелік реальних та потенційних загроз національній та міжнародній безпеці далеко не вичерпується вищенаведеними прикладами. За цих обставин забезпечення національних інтересів будь-якої держави світу передбачає адекватне реагування на виклики та загрози сучасності, тобто